Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Nr. 44 (ostatni). Poniedziałek, dnia 30. Grudnia 1878. V. rocznik.

Treść Ankieta dla kredytu hipotecznego w Wydziale krajowym. —

Ankieta dla kredytu hipotecznego w Wydziale krajowym.

(Dokończenie.)

Sejm czeski, mówił dalej p. Pajączkowski, późniéj szlązki, a potém morawski założyli już krajowe instytucye finansowe oparte na gwarancyi kraju. Węgrzy wprowadzają w życie krajowy Związek kredytowy rolniczy. W Poznańskiém utworzono podobnież prowincyonalny instytut kredytowy dla włościan z funduszów rozwiązanego Ziemstwa. Nie ulega więc żadnéj wątpliwości, że i nasz Sejm uzna potrzebę założenia pod gwarancyą kraju instytucyi hipotecznéj dla włościan i realności w miastach, nieobliczonéj na zyski.

Listy zastawne mogłyby być wydawane $^5/_{100}$ z upłatą $1^1/_2\%$ na umorzenie, a $^1/_4\%$ na administracyą i fundusz rezerwowy, podobne listy czeskie miały z początku kurs 88%, obecnie stoją 93%; szlązkie pierwotnie 87%, obecnie $90^1/_2\%$, zatém i tutejsze mogłyby ten kurs osiągnąć, gdyby przez kraj gwarantowane zostały.

Na fundusz obrotowy, czyli zapasowy udzieliłby kraj 300 do 500,000 zł. celem nadania kursu listom zastawnym, zastępywania niemogących się chwilowo z rat uiścić itp., a jeżeliby instytucya ta była zarazem centralną instytucyą finansową dla towarzystw zaliczkowych, mógłby zakład ten przyjmować także pieniądze na książeczki oszczędności, ażeby mógł eskontować weksle dobre towarzystw zaliczkowych sobie żyrowane — w ten sposób zostałaby stanowczo załatwioną także kwestya przez Sejm postanowiona, nad którą 2. b. m. w ankiecie obradowaliśmy.

Zarząd instytucyi byłby powierzony Dyrekcyi, przez Sejm lub przez Wydział krajowy zamianowanéj, Wydział krajowy miałby nad nią kontrolę, a najwyższą Sejm. W powiatach musiałyby być osobne organa. — Wydziałom Rad powiatowych trudno ten ciężki obowiązek narzucić, osobne zaś wydziały do téj sprawy zamianować, jak to towarzystwo kredytowe ziemskie uczyniło, niebyłoby łatwém, gdyż byłoby to za kosztowném a poświęcenia obywatelskiego wymagać nie można, gdy już i tak jedni i ci sami różnymi obowiązkami są obarczeni, najwłaściwszymi więc organami w powiatach byłyby towarzystwa zaliczkowe, już prawie w każdym powiecie istniejące, i pomyślnie się rozwijające. — Towarzystwa zaliczkowe po większéj części są o poręce nieograniczonéj, mają dyrekcye wybrane z zaufania, zwykle z ludzi fachowych, nad którémi znowu Rady nadzorcze czuwają. Osobom w Dyrekcyi urzędującym jest zwykle stan majątkowy mieszkańców w powiecie najlepiéj znany i mają najłatwiejsze sposoby o wszystkich stosunkach się dowiedzieć — ściąganie rat możnaby témże za małą prowizyą, może $^1/_8$ lub $^1/_4\%$, powierzyć, coby nadzwyczajnie sprawę ułatwiło, przytém weszłyby towarzystwa zaliczkowe we wszystkich sprawach pod nadzór i kontrolę téj centralnéj instytucyi.

Dla instytucyi hipotecznéj założyć się mającéj wyjednać należałoby egzekucyą polityczną co do zaległości rat, uwolnienie od stępli kuponów i od podatku dochodowego.

Hr. Russocki uważa założenie zakładu hipotecznego dla posiadłości włościańskich za potrzebne i już obecnie pożądane. Potrzebę wykazuje sam fakt, że istniejący bank włościański udzielił dotąd pożyczek na 50 tysięcy realności. Inne zakłady kredytowe także wydały i ciągle wydają znaczne kwoty na pożyczki tego rodzaju. Że dotąd tylko część gmin posiada księgi hipoteczne to nie może wstrzymać założenia nowéj instytucyi hipotecznéj. Zaprowadzenie ksiąg hipotecznych ułatwiłoby tylko wywłaszczanie włościan, jeżeliby równocześnie nie powstał zakład, umożliwiający włościaninowi umorzenie długów pod uciążliwemi warunkami zaciągniętych. Zakład nowy wywoła zdrową konkurencyą i zniewoli inne zakłady do zniżenia stopy procentowéj. Trzeba jednak dążyć do tego, aby nowy zakład hipoteczny otrzymał przynajmniéj takie przywileje, jakie posiada towarzystwo kredytowe ziemskie.

P. Gorajski podniósł niezbędną potrzebę założenia instytucyi hipotecznéj dla posiadłości włościańskich, głównie ze względu na grasującą u nas lichwę, która wiedzie do coraz liczniejszych wywłaszczeń. Suma długów lichwiarskich nie jest tak znaczną, żeby ratunek był już niemożliwy. Lud wiejski rozporządza znacznym kapita-

łem pracy, więc jeżeli uzyska pożyczki na małe raty, i na niski procent, pewnie wydobędzie się z długów lichwiarskich. Nowa instytucya hipoteczna nie może ograniczyć się do udzielania pożyczek ludności włościańskiéj. Tak szczupły zakres czynności nie wystarczyłby jéj zwłaszcza w początku.

Dr. Rappaport postawił przedewszystkiem pytanie, czy nowa instytucya hipoteczna znajdzie się w położeniu lepszém, niż dotychczasowe zakłady? Położenie jéj będzie niezawodnie lepsze, gdyż liczyć może na ogólne poparcie i szybką pomoc przy ściąganiu należytości. Nowa instytucya nie powinna jednak ograniczać się do udzielania pożyczek na hipotekę posiadłości włościańskich, gdyż po zaprowadzeniu ksiąg hipotecznych po gminach, hipoteka włościańskich i większych posiadłości stanowić będzie jedną kategoryą. Nowy zakład kredytowy powinien oprócz czynności hipotecznych wciągnąć w swój zakres także inne operacye, czyniące zadość rzeczyistym potrzebom, mianowicie eskontować weksle nietylko towarzystw zaliczkowych, lecz także osób prywatnych. Jeżeli bank narodowy, na którym opiéra się kredyt państwa, nie wyklucza eskontu, to nie powinien obawiać się tego zakład krajowy. Niebezpieczeństwo wszelkie da się usunąć ścisłą instrukcyą, jak w banku narodowym.

Hr. Russocki podziela zdanie, że nowa instytucya hipoteczna nie może ograniczać się do hipotek włościańskich, lecz powinna także objąć realności po miastach i miasteczkach. Natomiast nie należy wciągać jéj na pole, na którém działa Towarzystwo kredytowe ziemskie t. j. na większe posiadłości. Towarzystwo to bowiem udziela pożyczek pod tak przystępnymi warunkami, a posiada tak znaczny fundusz rezerwowy, że nowa instytucya nie wytrzymałaby z niém konkurencyi. Eskontowanie weksli prywatnych byłoby niebezpieczną operacyą dla kredytu nowego zakładu.

P. H. Kieszkowski podniósł trudności, jakie łączą się ze sprawą założenia instytucyi hipotecznéj dla posiadłości włościańskich. Trudności te nie mogą odstręczyć, ale nie należy o nich zapominać. O potrzebie nowéj instytucyi nie wątpi żaden członek ankiety, więc możnaby już zastanowić się nad sposobem wykonania myśli. Przy założeniu instytucyi hipotecznéj dla posiadłości włościańskich trzeba się wystrzegać wytwarzania niepotrzebnéj konkurencyi domowéj z innemi zakładami, które czynią zadość potrzebom i z którymi nowy zakład nie mógłby wytrzymać konkurencyi. Dlatego więc nowa instytucya nie powinna ani obejmować większych posiadłości, ani wdawać się w niepewne interesa eskontowe.

Dr. Gnoiński podniósł projekt ustanowienia niskiéj stopy procentowéj i niskich rat amortyzacyjnych, gdyż rolnictwo daje zaledwie 5 proc, a Galicya jest krajem rolniczym. Nowa instytucya hipoteczna nie powinna wdawać się w interesa eskontowe. Podczas ostatniéj wielkiéj katastrofy giełdowéj, galicyjskie listy zastawne nie zostały dotknięte klęską ogólną i owszem kupowano je chętniéj, niż przedtém, głównie dlatego, że Towarzystwo kredytowe ziemskie nie może eskontować weksli.

Dr. Rappaport przeciwnie podnosi, że eskontowanie weksli powinno wchodzić w zakres nowéj instytucyi. Trzeba tylko ułożyć dobrą instrukcyą, jak w banku narodowym, a eskontowanie weksli nie będzie żadném niebezpieczeństwem. W ten sposób nowa instytucya mogłaby oddać znakomitą usługę handlowi i przemysłowi, których rozwój dobroczynnie oddziałałby na lud wiejski. Każda fabryka jest dobrodziejstwem dla ludu, bo ztamtąd dostanie on pieniędzy już nie na niski procent, lecz na własność.

P. Kieszkowski występuje przeciw ostatniemu twierdzeniu dra. Rappaporta. Obcy kapitaliści stracili już u nas krocie na zakładaniu fabryk, które utrzymać się nie mogły. Więc jakżeż radzić można o tém żeby nowa instytucya zdołała wytworzyć przemysł i handel.

Hr. Henryk Wodzicki zwrócił uwagę na niektóre kwestye niedotknięte w toku dyskusyi. Chodzi także o to, czy nowy zakład hipoteczny ma być krajowym t. j. funduszami krajowymi założonym, czy tylko zakładem, poddanym pod opiekę i kontrolę Wydziału krajowego. Mowca praktycznemi przykładami objaśnia, jak wielkie trudności mają do pokonania obecnie istniejące zakłady kredytowe przy ściąganiu należytości. Z tego powodu koniecznie starać się trzeba o to, aby nowy zakład uzyskał prawo ściągania swoich należytości w drodze politycznéj egzekucyi.

Marszałek J. Ex. hr. Ludwik Wodzicki mniema, że uzyskanie politycznéj egzekucyi byłoby możliwém dla zakładu, który stawia sobie za zadanie nieść pomoc publiczną ludności, narażonéj na zupełny upadek ekonomiczny. Ankieta może zatém w dalszych obradach wyjść z tego założenia, że uzyskaną zostanie egzekucya polityczna dla należytości krajowego zakładu hipotecznego.

Na tem skończyła się ogólna dyskusya. Ankieta poruczyła trzem członkom (Pajączkowski, Gorajski i Rappaport) ułożenie pytań, któreby obejmowały kwestye w ogólnéj rozprawie podniesione, a zarazem zawiérały wskazówki co do charakteru i zakresu nowéj instytucyi hipotecznéj. Kwestyonarz przez tę komisyą ułożony przyszedł dnia 17. b. m. pod rozprawę i opiéwał jak następuje:

1. Czy jest potrzeba utworzenia instytucyi hipotecznéj dla posiadłości włościańskich, ze względu na zaprowadzające się księgi hipoteczne dla gruntów włościańskich?
2. Czy może należałoby rozciągnąć działalność téj instytucyi na realności miejskie i małomiejskie?
3. Czy należałoby rozciągnąć działalność téj instytucyi na posiadłości większe, czyli tabularne?

4. Czy celem fruktyfikowania gotówki, należałoby także nadać instytucyi téj prawo udzielania zaliczek na listy zastawne i obligacye krajowe, oraz na papiéry państwowe na giełdzie notowane?
5. Czy instytucya ta ma mieć prawo eskontowania weksli i jakich?
6. Czy instytucya ta nie miałaby także wejść w stosunek z towarzystwami zaliczkowemi i w jaki?
7. Czy instytucya ta ma być założoną i poręczona przez kraj, lub czy kraj ma zainicjować utworzenie takiéj instytucyi za subwencyą kraju?
8. Jeżeli ma być krajowa, jakie mają być jéj fundusze, i jaka ma być na początek dotacya z funduszu krajowego?
9. Czy instytucya ta ma mieć prawo tylko wydawania listów zastawnych, czy ma oraz prawo mieć przyjmowania gotówki na książeczki oszczędności i rachunek bieżący?
10. Czy instytucya ta ma mieć tylko zakład centralny, lub prawo ustanowienia w razie potrzeby filii w kraju?
11. Jakie ma mieć organa swoje instytucya centralna głównie dla oznaczenia wartości przedmiotów, wysokości pożyczki, jak i środków ściągania należytości?
12. Jakich przywilejów od rządu wymagać wypada?

Na pytanie piérwsze zapadła jednomyślnie w ankiecie następująca uchwała: Ankieta uznaje założenie instytucyi hipotecznéj dla posiadłości włościańskich, księgami grnntowemi objętych za potrzebne i już obecnie pożądane.

Nad drugiém pytaniem kwestyonaryusza wywiązała się dłuższa rozprawa. P. Pajączkowski uważał za potrzebne, aby możność uzyskania kredytu w nowéj instytucyi zawisłą była od posiadania pewnego minimum gruntu. Zastrzeżenie to wypadałoby n. p. w ten sposób oznaczyć, że pożyczki będą udzielane tylko na realności, które wytrzymać mogą kredyt 500 złr. Ankieta uznała trafność téj uwagi, ale jako zbyt specyalną pozostawiła jéj załatwienie Wydziałowi krajowemu dopiéro przy układaniu instrukcyi dla nowego zakładu.

Ważną wątpliwość poruszył przewodniczący hr. Henryk Wodzicki. Pytanie jest zbyt ogólnikowe. Należałoby dokładniéj wskazać, czy działalność nowego zakładu kredytowego ma się rozciągnąć na miasta i miasteczka, czy tylko na miasta. Jestto różnica uzasadniona w stosunkach i prawodawstwie, więc i tutaj pominiętą być nie powinna. Uwaga p. Pajączkowskiego o potrzebie ustanowienia pewnego minimum posiadłości jest co do realności miejskich tak samo uzasadniona, jak co do posiadłości wiejskich. Dr. Wereszczyński uważał wyraz „realności miejskie“ za zbyt ogólnikowy. Zazwyczaj rozumiemy pod tym wyrazem dom, a w naszych miasteczkach domy dają daleko gorszą hipotekę, niż posiadłości gruntowe w ich obrębie położone.

Dr. Pilat sformułował następującą odpowiedź na drugie pytanie: Ankieta uważa, że należałoby rozciągnąć działalność instytucyi hipotecznéj na objęte księgami hipotecznemi gospodarstwa gruntowe i domy czynszowe w miastach i miasteczkach.

Pp. Kieszkowski i dr. Wereszczyński zalecali opuszczenia słów: „domy czynszowe“, gdyż domy drewniane, które są także czynszowemi, nie dają dobréj hipoteki. Hr. Russocki mniema, że pożyczki możnaby udzielać tylko na domy murowane i gątami pokryte. Dr. Gnoiński wniósł, aby ankieta oświadczyła się za udzieleniem pożyczek na realności w miastach i miasteczkach „z ograniczeniami w statucie wskazać się mającemi“. Ankieta przyjęła odpowiedź sformułowaną przez dr. Rappaporta w sposób następujący: Instytucya powinna rozciągać działalność swoją na realności w miastach i miasteczkach z ograniczeniami w statucie wskazać się mającemi, w szczególności co do kategoryi miast, w których — i realności, na które pożyczki mają być udzielane.

Trzecie pytanie wywołało jeszcze więcéj ożywioną polemikę, niż drugie. Pp. Pajączkowski i hr. Russocki powołując się na rozprawę ogólną zalecali opuszczenie większych posiadłości z zakresu nowéj instytucyi hipotecznéj. Konkurencya z Towarzystwem kredytowem ziemskiem byłaby dla nowego zakładu niemożliwą, gdyż Towarzystwo to posiadając znaczny fundusz rezerwowy nie potrzebuje podnosić procentu kosztami administracyi i żąda od dłużników swoich tyle, ile płaci za kupony. Nadto nie zachodzi potrzeba stworzenia takiéj konkurencyi, gdyż Towarzystwo kredytowe ziemskie po ostatniéj reformie swoich statutów rozszérzyło swoją działalność do rozmiarów, odpowiadających potrzebom kredytu. Inne zakłady hipoteczne udzieliły w Galicyi wiele pożyczek na większe posiadłości przed reformą statutów, gdy Towarzystwo miało niejako skrępowane ręce. Zresztą w innych zakładach pożyczki bywają często udzielane na podstawie zbyt wysokiego oszacowania wartości, z tego powodu są stosunkowo za wysokie i jednają sobie klientelę. Nowy zakład nie mógłby poprzestać na takiéj gwarancyi, więc tak samo, jak towarzystwo kredytowe ziemskie nie przyciągałby do siebie téj klienteli.

Dr. Gross i Rappaport przemawiali za objęciem posiadłości tabularnych, gdyż takie rozszérzenie zakresu operacyi zniży koszta zarządu, umożliwi nowemu zakładowi ustanowienie niskiéj stopy procentowéj i wyjdzie także na korzyść kursu listów zastawnych.

Dr. Wereszczyński podniósł, że w razie przyznania gwarancyi krajowéj dla nowego zakładu wykluczenie jednéj kategoryi hipotek nie dałoby się uzasadnić. Dr. Pilat sformułował następującą odpowiedź na trzecie pytanie: Jakkolwiek celem utworzenia nowéj instycyi i głównem jéj zadaniem jest udzielanie kredytu hipotecznego posiadłościom wiejskim i małomiejskim, to jednak ze względu na kredyt listów nie należy wykluczać w statucie posiadłości tabularnych z zakresu klienteli.

Ankieta nie przyjęła téj odpowiedzi, lecz na wniosek dr. Gnoińskiego usunęła całe pytanie z kwestyonarza.

Na czwarte pytanie przyjęła ankieta odpowiedź przez dr. Rappaporta ułożoną, która tak opiewa:

Instytucyi należy nadać prawo udzielania zaliczek na listy zastawne i obligacye krajowe tudzież ich nabywania, a oraz prawo udzielania zaliczek na papiéry państwowe urzędowo notowane według instrukcyi wydać się mającéj.

Piąte i szóste pytanie obejmowało kwestyą, czy krajowy zakład hipoteczny dla włościan ma eskontować tylko weksle towarzystw zaliczkowych, czy także i weksle prywatne. Eskontowaniu wekslów prywatnych sprzeciwiali się pp. Pajączkowski, hr. Russocki i Kieszkowski z powodów w ogólnéj rozprawie rozwiniętych. Eskontowania zaś bronili dr. Gross, dr. Rappaport, dr. Wereszczyński i p. Gorajski, kładąc szczególny nacisk na to, że wszystkie obawy w téj mierze dadzą się usunąć wydaniem ścisłéj instrukcyi, jak to bank narodowy uczynił. Ograniczenie eskontu do wekslów towarzystw zaliczkowych nie dałoby się uzasadnić, a za ogólnym eskontem przemawiają nadto trudności, z jakiemi dziś walczyć muszą właściciele ziemskich posiadłości, ubiegający się o kredyt wekslowy. Ankieta większością głosów oświadczyła się za przyznaniem instytucyi hipotecznéj prawa eskontowania wekslów w ogóle.

Przy siódmém pytaniu zainterpelowany o opinią Wydziału krajowego, dr. Wereszczyński oświadczył, że nie jest upoważniony do dania opinii imieniem Wydziału krajowego, że jednak sądzi, iż nowa instytucya powinna być zakładem krajowym, skoro fundusze krajowe będą w niéj angażowane. Hr. Henryk Wodzicki podziela to zdanie, ale nie wynika stąd, żeby Wydział krajowy miał być dyrekcyą téj instytucyi. Nie dałoby się to pogodzić ze stanowiskiem i charakterem najwyższéj autonomicznéj władzy administracyjnéj. Dr. Rappaport także nie zgadza się na to, żeby Wydział krajowy był dyrekcyą. Czechy posiadają krajowy zakład hipoteczny z mianowaną przez Sejm dyrekcyą. Ankieta przedewszystkiem objawiła opinią, że nowa instytucya hipoteczna ma być zakładem krajowym.

Na ósme pytanie ułożono odpowiedź: Na pokrycie piérwszych potrzeb nowéj instytucyi hipotecznéj udzielane będą z funduszu krajowego oprocentowane zaliczki, które zwrócone będą temu funduszowi z piérwszych dochodów instytucyi.

Na dziewiąte pytanie odpowiedziano, że nowa instytucya ma miéć prawo przyjmowania kapitałów na książeczki i na rachunek bieżący?

Na wniosek dr. Rappaporta ankieta objawia w odpowiedzi na dziesiąte pytanie zdanie, że nowa instytucya może ustanawiać filie w miarę potrzeby.

Do jedenastego pytania wnosi p. Pajączkowski, ażeby towarzystwa zaliczkowe były organami téj instytucyi w powiatach, bowiem Rady powiatowe, jak wiadomo, i tak są bardzo obarczone sprawami autonomicznemi, a nie zawsze w składzie wydziałów rad powiatowych, znajdują się ludzie, którzyby temu nowemu zadaniu odpowiedzieć mogli, możnaby zamianować zresztą w każdym powiecie Wydziały specyalnie dla téj instytucyi, jak ma Tow. kredyt. ziem. w powiatach, lecz byłoby to może niewłaściwém, bo wiemy, jak trudnym jest wybór ludzi chętnych i mających czas po temu, sprawy więc pożyczkę żądających cierpiałyby przez zwłokę — najwłaściwszemi są tow. zaliczkowe, które już z zadania swojego znają wszelkie stosunki kredytowe mieszkańców powiatu, a dają wszelką gwarancyą, gdy dyrekcye tych towarzystw, wybrane zaufaniem całego towarzystwa, są pod kontrolą Rad nadzorczych, przytém byłyby pod kontrolą téj instytucyi i Wydziału krajowego, gdyby zostały organami powiatowymi, podanie każde musiałoby być dane tymże do zaopiniowania, instytucya sama udzielałaby i asygnowała pożyczkę, a wypłata téjże mogłaby za pośrednictwem tow. zaliczkowego nastąpić, ściąganie rat najstosowniéjby także tym towarzystwom za małą prowizyą można powierzyć. Dr. Wereszczyński zaś mniema, że sposób oznaczenia wartości przedmiotu i jéj stosunek do wysokości pożyczki oznaczyć powinien statut. Organa pomocnicze będą potrzebnemi 1) do zbiérania podań, co poruczyć można Wydziałom powiatowym, 2) do postarania się o potrzebne dokumenta dla podań, co celem ominięcia kosztów i zachodu byłoby rzeczą saméj instytucyi, 3) do ewentualnego dawania poufnéj opinii, co spełniać mogą tylko ustanowieni w tym celu delegaci, wreszcie 4) do wręczenia pieniędzy, co mogłoby odbywać się bezpośrednio pocztą, lub za pośrednictwem. Dr. Rappaport mniema, że kwestya ta nie może być w ankiecie szczegółowo traktowaną, gdyż wymaga osobnego zbadania stosunków. W niektórych miejscowościach mogą być odpowiednimi organami towarzystwa zaliczkowe, gdzie indziéj znowu możnaby użyć reprezentacyi powiatowych. Z tego powodu należy dać odpowiedź nie przesądzającą o kwestyi w żadnym kierunku. Ankieta uchwala zgodnie z wnioskiem dr. Rappaporta następującą odpowiedź: Celem uproszczenia postępowania przy udzielaniu pożyczek włościanom ustanowi zarząd instytucyi za zatwierdzeniem Wydziału krajowego odpowiednie organa pomocnicze.

Hr. Henryk Wodzicki porusza kwestyą organizacyi centralnego organu. Zgodnie z jego zdaniem i wnioskiem dr. Rappaporta wyraża ankieta opinią, że dyrekcya nowéj instytucyi ma być mianowaną przez Wydział krajowy, który jest władzą nadzorczą i kontrolującą, a oraz zdawać ma corocznie sprawę Sejmowi krajowemu.

W odpowiedzi na dwunaste i ostatnie pytanie ankieta uchwala, że żądać należy dla nowéj instytucyi wszelkich możliwych przywilejów i ułatwień ze strony sądów i fiskusu.

Na wniosek dr. Gnoińskiego i w skutek przedstawienia J. Eks. p. Marszałka ankieta w końcu objawiła zdanie, że zyski instytucyi mają służyć przedewszystkiem na utworzenie funduszu rezerwowego, a gdy fundusz ten dojdzie oznaczonéj w statucie wysokości, nadwyżka dochodów użyta będzie na zniżenie stopy procentowéj, albo na cele odpowiednie założeniu instytucyi.

Na tém skończyły się obrady ankiety, a p. Marszałek podziękował jéj członkom za tak gorliwą i skuteczną pracę.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.